

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΥΠΟΘΕΣΗ ΓΜ κατά της ΕΛΛΑΔΟΣ
(Προσφυγή υπ' αριθ. 34358/02)
ΑΠΟΦΑΣΗ
ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ
10 Φεβρουαρίου 2005

*Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις οριζόμενες στο άρθρο 44 § 2 της Συμβάσεως προϋποθέσεις.
Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.*

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Στρασβούργο, 10-02-2005
[υπογραφή :] / S. NIELSEN /
Γραμματέας του Τμήματος

Στην υπόθεση ΓΜ κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα),
συνεδριάζον σε τμήμα, στη σύνθεση του οποίου μετέχουν οι δικαστές :

Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ, Πρόεδρος,

Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗΣ,

F. TULKENS,

P. LORENZEN,

N. VAJIC,

D. SPIELMANN,

S.E. JEBENS,

και ο S. NIELSEN, Γραμματέας του Τμήματος.

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 20 Ιανουαρίου 2005.

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 34358/02) προσφυγής, την οποία κατέθεσε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας ο Έλληνας υπήκοος Γ Μ («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 9 Σεπτεμβρίου 2002 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από το εδρεύον στην Αθήνα Δικηγορικό Γραφείο Γ. Κ. Στεφανάκη και Συνεργατών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους του πληρεξουσίου της, Μ. Απέσσο, Σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Ι. Μπακόπουλο, Δικαστικό Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 14 Οκτωβρίου 2003, το Δικαστήριο απεφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση την αίτηση περί της διάρκειας της διαδικασίας. Δυνάμει του άρθρου 29 § 3 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο απεφάσισε να αποφανθεί επί του παραδεκτού και της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

4. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1933 και διαμένει στην Αθήνα. Είναι συνταξιούχος διοικητικός υπάλληλος των ελληνικών δικαστηρίων.

5. Στις 28 Δεκεμβρίου 1993, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών αίτηση, με την οποία ζητούσε

να καταδικασθεί το Ελληνικό Δημόσιο να του καταβάλει διάφορα ποσά ως αποζημίωση, επειδή δεν τον είχε εντάξει σε ανώτερο μισθολογικό κλιμάκιο.

6. Στις 30 Μαρτίου 1995, το πρωτοδικείο έκανε μερικώς δεκτή την αίτησή του (απόφαση 11600/1995). Στις 23 Φεβρουαρίου 1996, το Ελληνικό Δημόσιο εφесίβαλε την προρρηθείσα απόφαση.

7. Στις 12 Οκτωβρίου 1999, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών επικύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση (απόφαση 4322/1999). Στις 8 Μαρτίου 2000, το Ελληνικό Δημόσιο κατέθεσε αίτηση αναιρέσεως.

8. Στις 12 Μαρτίου 2002, με την πράξη 1117/2002, το Συμβούλιο της Επικρατείας διαπίστωσε ότι το οικονομικό αντικείμενο της διαφοράς ήταν κατώτερο των 2.000.000 δραχμών (5.870 ευρώ περίπου). Κατά συνέπεια, το ανώτατο δικαστήριο ακύρωσε τη διαδικασία, συμφώνως προς το Νόμο 2944/2001 : ο νόμος αυτός, ο οποίος έχει δημοσιευθεί στο Φ.Ε.Κ. της 8^{ης} Οκτωβρίου 2001, αποκλείει την πρόσβαση στο Συμβούλιο της Επικρατείας για τις διαφορές των οποίων το οικονομικό αντικείμενο είναι κατώτερο του προαναφερομένου ποσού.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΟ

I. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

9. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι λόγω της διάρκειας της διαδικασίας παραβιάσθηκε η αρχή της «εύλογης προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει ότι :

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δίκαια (...) εντός ευλόγου προθεσμίας από (...) δικαστήριο, το οποίο (...) θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

A. Επί του παραδεκτού

10. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Συμβάσεως. Επισημαίνει, εξ άλλου, ότι η εν λόγω αιτίαση δεν προσκρούει σε κάποιον άλλο λόγο απαραδέκτου.

B. Επί της ουσίας

1. Περίοδος η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη

11. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η επίμαχη διαδικασία περαιώθηκε στις 8 Οκτωβρίου 2001, ημερομηνία κατά την οποία δημοσιεύθηκε ο Νόμος 2944/2001. Από της ημερομηνίας αυτής, ο προσφεύγων ήταν σε θέση να γνωρίζει την έκβαση της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

12. Ο προσφεύγων αντικρούει τον ισχυρισμό αυτό.

13. Το Δικαστήριο δεν πείθεται από το επιχείρημα της Κυβερνήσεως, ότι δηλαδή η επίμαχη διαδικασία περαιώθηκε στις 8 Οκτωβρίου 2001, με τη δημοσίευση του Ν. 2944/2001. Εάν εκλαμβάνονταν η ημερομηνία αυτή ως καταληκτική ημερομηνία της επίμαχης διαδικασίας, τούτο θα ισοδυναμούσε με υποκατάσταση στον ρόλο του Συμβουλίου της Επικρατείας, το οποίο είναι το μόνο αρμόδιο όργανο να αποφασίσει για την τύχη της διαδικασίας η οποία έχει εγερθεί ενώπιόν του από τον προσφεύγοντα (βλ., *Θεοδωρόπουλος κ.λ.π. κατά της Ελλάδος*, n° 16696/02, § 14, 15 Ιουλίου 2004).

14. Το Δικαστήριο σημειώνει, επομένως, ότι η διαδικασία άρχισε στις 28 Δεκεμβρίου 1993, με την προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, και περαιώθηκε στις 12 Μαρτίου 2002, με την πράξη 1117/2002 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Διήρκεσε, επομένως, οκτώ έτη, δύο μήνες και δεκαπέντε ημέρες για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

2. *Εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας*

15. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η διάρκεια της διαδικασίας δεν υπήρξε υπερβολική και ότι τα επιληφθέντα της υποθέσεως δικαστήρια απεφάνθησαν εντός ευλόγων προθεσμιών.

16. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η διάρκεια της διαδικασίας υπήρξε υπερβολική.

17. Το Δικαστήριο υπομινμήσκει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της υποθέσεως και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων, τα οποία έχουν διαμορφωθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υποθέσεως, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και της συμπεριφοράς και ευθύνης των αρμοδίων αρχών, ως και των συνεπειών της διαφοράς για τους ενδιαφερομένους (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά της Γαλλίας* [GC], n° 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

18. Το Δικαστήριο έχει κατ' επανάληψη εκδικάσει υποθέσεις παρόμοιες με την παρούσα υπόθεση και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως (βλ. προρρηθείσα υπόθεση *Frydlender*).

19. Αφού μελέτησε όλα τα στοιχεία τα οποία του υπεβλήθησαν, το Δικαστήριο φρονεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κάποιο περιστατικό ή επιχείρημα το οποίο θα του επέτρεπε να καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην προκειμένη περίπτωση. Λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική νομολογία του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι στην παρούσα υπόθεση η διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην περί «ευλόγου προθεσμίας» επιταγή.

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

II. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

20. Ο προσφεύγων παραπονείται, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως, ότι δεν έτυχε δικαίας δίκης επειδή το ζήτημα το οποίο υπεβλήθη στα εθνικά δικαστήρια, επιλύθηκε οριστικώς από το νομοθέτη και όχι από τη δικαστική εξουσία. Ειδικότερα, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι ο Νόμος 2944/2001 επηρέασε άμεσα την έκβαση της διαφοράς. Και βεβαίως, ο νόμος αυτός υιοθετήθηκε όταν ακόμα εκκρεμούσε η αίτησή τους ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Επί του παραδεκτού

21. Το Δικαστήριο υπομιμνήσκει ότι έχει ήδη δεχθεί ότι οι περί διαδικασίας νόμοι μπορούν να έχουν άμεση εφαρμογή επί των υπό εξέλιξη διαδικασιών, χωρίς να παραβιάζεται το δικαίωμα προσβάσεως των ενδιαφερομένων σε δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, *Brualla Gómez de la Torre*, απόφαση από 19 Δεκεμβρίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-VIII, σελ. 2956, §§ 35-39). Σε κάθε περίπτωση, όσον αφορά την παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, καταθέτοντας αίτηση αναιρέσεως, το Ελληνικό Δημόσιο ήταν εκείνο που ήγειρε τη διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία, στη συνέχεια, ακυρώθηκε δυνάμει του Νόμου 2944/2001. Ως εκ τούτου, και αν ακόμα υφίστατο πρόβλημα προσβάσεως στο Συμβούλιο της Επικρατείας, αυτό θα υπήρχε σε βάρος του ιδίου του Δημοσίου και όχι σε βάρος του προσφεύγοντος. Πράγματι, ο προσφεύγων ωφελήθηκε από την ακύρωση της διαδικασίας και την επικύρωση της εφετειακής αποφάσεως, με την οποία είχε γίνει δεκτό το αίτημά του. Επομένως, ο προσφεύγων δεν μπορεί να διατείνεται ότι είναι θύμα παραβιάσεως του δικαιώματός του προσβάσεως σε δικαστήριο.

22. Επομένως, πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή κατά το μέρος αυτό, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Συμβάσεως.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1

23. Ο προσφεύγων παραπονείται επίσης ότι η ακύρωση της διαδικασίας από το Συμβούλιο της Επικρατείας συνιστά παραβίαση του δικαιώματος στο σεβασμό της περιουσίας του, όπως εγγυάται το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1.

Επί του παραδεκτού

24. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η ακύρωση της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν επηρέασε την ισχύ της πρωτόδικης απόφασης, με την οποία επιδικάστηκε μερικώς στον προσφεύγοντα αποζημίωση. Πράγματι, αφού το Δημόσιο δε μπόρεσε να ακυρώσει την επίμαχη απόφαση ενώπιον του Εφετείου και του Συμβουλίου της Επικρατείας, ο προσφεύγων είναι πλέον κάτοχος οριστικού δικαιώματος απαιτήσεως. Επομένως, ο προσφεύγων δεν μπορεί να παραπονείται για παραβίαση του δικαιώματός του στο σεβασμό της περιουσίας του.

25. Επομένως, πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή κατά το μέρος αυτό, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Συμβάσεως.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

26. Το άρθρο 41 της Συμβάσεως ορίζει ότι:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Συμβάσεως ή των Πρωτοκόλλων αυτής, και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωση των συνεπειών της παραβιάσεως αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εν ανάγκη, στο αδικηθέν μέρος δικαία ικανοποίηση.»

A. Ζημία

27. Ο προσφεύγων ζητά 10.000 ευρώ για την ηθική βλάβη, την οποία, όπως ισχυρίζεται, υπέστη.

28. Η Κυβέρνηση δηλώνει ότι και μόνον η διαπίστωση παραβιάσεως θα συνιστούσε επαρκή δικαία ικανοποίηση.

29. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσφεύγων υπέστη αναμφίβολα ηθική βλάβη. Αποφαινόμενο κατά δικαία κρίση, συμφώνως προς το άρθρο 41 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο επιδικάζει στον προσφεύγοντα 1.000 ευρώ για το λόγο αυτό, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

30. Ο προσφεύγων ζητά επίσης 5.024,80 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποίησε ενώπιον των εσωτερικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου. Δεν προσκομίζει παραστατικά ή αποδείξεις παροχής υπηρεσιών. Δηλώνει δε ότι κατόπιν προφορικής συμφωνίας, την οποία συνήψε με το δικηγορικό γραφείο το οποίο τον εκπροσωπεί ενώπιον του Δικαστηρίου, θα πρέπει να καταβάλει προς εξόφληση το ποσό των 3.000 ευρώ μετά το πέρας της διαδικασίας.

31. Η Κυβέρνηση δηλώνει ότι οι σχετικές αξιώσεις του προσφεύγοντος είναι αόριστες και μη αιτιολογημένες.

32. Κατά την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης, συμφώνως προς το άρθρο 41, προϋποθέτει ότι αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και, επίσης, εύλογα (*Ιατρίδης κατά της Ελλάδος* (δικαία ικανοποίηση) [GC], n° 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

33. Όσον αφορά τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι είναι δυνατόν η μεγάλη διάρκεια μιας διαδικασίας να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του προσφεύγοντος ενώπιον των εσωτερικών δικαστηρίων και ότι αρμόζει, επομένως, να λαμβάνονται υπ' όψη (βλ., μεταξύ άλλων, *Caruano κατά της Ιταλίας*, απόφαση από 25 Ιουνίου 1987, série A n° 119-A, σελ. 15, § 37). Εντούτοις, στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι ο προσφεύγων δεν προσκομίζει

παραστατικά όσον αφορά τα έξοδα τα οποία πραγματοποιήθηκαν ενώπιον των δικαστηρίων τα οποία επελήφθησαν της υποθέσεως. Πρέπει, επομένως, να απορριφθούν οι αξιώσεις του κατά το μέρος αυτό. Όσον αφορά τα έξοδα τα οποία πραγματοποιήθηκαν για τις ανάγκες της εκπροσωπήσεως του προσφεύγοντος ενώπιόν του, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι αξιώσεις του προσφεύγοντος δεν εκτίθενται αναλυτικώς ούτε συνοδεύονται από τα αναγκαία δικαιολογητικά. Πρέπει, επομένως, να απορριφθεί το αίτημά του και κατά το μέρος αυτό.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

34. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου της διευκόλυνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

1. *Κάνει δεκτή* την προσφυγή όσον αφορά την αίτηση περί της υπερβολικής διάρκειας της διαδικασίας, και την απορρίπτει κατά τα λοιπά.

2. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

3. *Κρίνει* ότι

α) το διάδικο Κράτος υποχρεούται να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών από της ημερομηνίας κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί οριστική συμφώνως προς το άρθρο 44 § 2 της Συμβάσεως, 1.000 ευρώ (χίλια ευρώ) για ηθική βλάβη, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος,

β) από της εκπνοής της προθεσμίας αυτής και μέχρι της καταβολής του, το ποσό αυτό θα προσαυξάνεται με απλό τόκο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο της διευκόλυνσεως οριακού

δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα περί δίκαιας ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη Γαλλική γλώσσα, εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 10 Φεβρουαρίου 2005 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

[υπογραφή]

/ Søren NIELSEN /

Γραμματέας

[υπογραφή]

/ Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ /

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ